

Riistametsänhoito Tausta

Janne Miettinen
Suomen riistakeskus
Webinaari 12.12.2018

Koulutuksen sisältö

- **Riistametsänhoidon tausta**
 - Riistametsänhoito – mistä on kyse?
 - Riistametsänhoidon tutkimustausta
 - Riistametsänhoidon kysyntä
 - Lainsäädäntö ja sertifiointit
 - Riistametsänhoidon materiaalit
- **Riistametsänhoidon käytännön ohjeet**
 - Työohjeet
 - Kannattavuuslaskelmat
- **Digiriistametsä –hankkeen tuloksia**

Taustalla pitkä kehitystyö

- Riistaa reunoilta -hanke (2011 – 2013)
- Hyvän metsänhoidon suositukset (2012 – 2013)
- Hyvän metsänhoidon suositukset riistapainotuksella (2012 – 2013)
- Metsien sertifiointi PEFC-kriteerien uudistustyö (2013 – 2014)
- KEMERA lain valmisteluun osallistuminen (2014)
- Askel riistametsään – luonnon rikkautta metsistä, soilta ja vaihettumisvyöhykkeiltä (2014 – 2015)
- Riistakolmiotieto metsäsuunnittelun tukena (2015)
- Riistametsänhoidon edelläkävijät (2016)

RIISTAMETSÄNHOITO

RIISTAMETSÄNHOIDON
TYÖOHJEET

Digiriistametsä

- Valtakunnallinen luonnonhoidon kehittämishanke (METSO-ohjelma)
- Rahoittaja MMM
- Suomen riistakeskuksen ja Suomen metsäkeskuksen yhteishanke
- Kesto 2.2017-2.2019
- Rahoitus kaikkiaan 428 000 € (sis. omarahoitus)
- Lisää hankkeesta toisessa esityksessä

Riistametsänhoito – mistä on kyse?

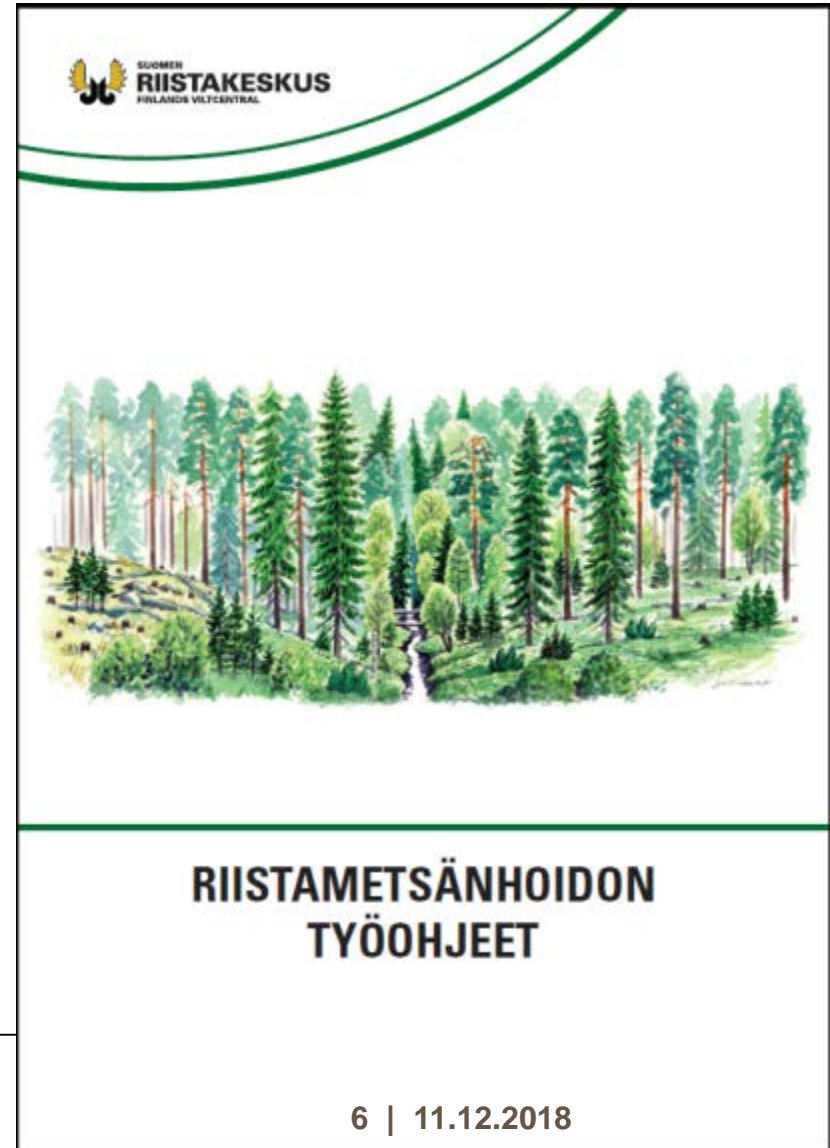
Riistametsänhoito

Metsänhoitoa metsäkanalintuja suosien, hyödyttää myös muita lajeja

Sopii tavallisen talousmetsään

Voi toteuttaa missä metsän kehitysvaiheessa tahansa

www.riistametsa.fi

Metsäkanalinnut

- Metso, teeri, riekko, pyy
- Talousmetsien lajeja → talousmetsien käsittelyllä ratkaistaan kanalintujen tulevaisuus

Elinympäristövaatimukset

- Metsäkanalinnut tarvitsevat ravintoa ja suojaa
- Linnut menestyvät monimuotoisessa sekametsässä, jossa puuston koko ja tiheys vaihtelevat.

Riistametsänhoito: yksinkertaisia asioita – ruokaa ja suojaa

Riistametsän tärkeät rakennepiirteet:

- 1) Korkea metsäpeitteisyys
 - 2) Suojaa maanpinnan lähellä
 - 3) Mustikkavarvikkoa
- Korvet ja vaihettumisvyöhykkeet!

Riistametsänhoito:

- Sopii tavallisen talousmetsään - sekä tasa- että erirakenteiseen
- Voi toteuttaa missä metsän kehitysvaiheessa tahansa
- Tavoitteena 20 -70 metrin vaakanäkyvyys
- Menetelminä:
 - Riistatiheiköt
 - Vähintään 3 puulajin sekametsät (mä,ku,lehtipuu)
 - Myös monet muut menetelmät, joilla lisätään rakenteellista vaihtelua
- Keskeistä pienipiirteisten mahdollisuuksien hyödyntäminen

Miksi metsäkanalinnut ovat aivan erityisen tärkeitä?

- Nykyisin metsästäjiä eniten kiinnostava metsästyskohde, historiassa vielä paljon tärkeämpiä
 - Yleisiä, suurikokoisia → Suuri biomassa (vrt. hirvi) → Tärkeitä saalislajeja → Avainlajeja ravintoverkossa
 - Vain positiivisia vaikutuksia: eivät aiheuta vakavia kolareita tai taloudellista tuhoa
 - Sateenvarjolajeja → elinympäristöjen hoidosta hyötyä muillekin lajeille
 - Metsätalouden 'lippulaivalajeja'
- Metsätalouden yleinen hyväksyttävyys +
- Suomalaisten puupohjaisten tuotteiden kysyntä maailmalla +
- Voivat jatkossa tarjota mahdollisuuksia elinkeinotoimintaan
- Metsien tuottama kokonaishyvinvointi kasvaa kun metsäkanalinnuilla menee aiempaa paremmin!

← Metso

- Monimuotoisuuden indikaattorilaji
- Havupuuvaltaiset sekametsät
- Kasvillisuus voi vaihdella peitteisestä aukkoiseen

Teeri →

- Lehti- ja havusekametsät
- Rämeet ja niiden puoliavoimet reunavyöhykkeet sekä taimikot
- Talviravintona koivun urvut

Pyö

- Tiheät metsät, miltei metsän iästä riippumatta
- 'Kuusta suojaaksi, leppää/koivua ravinnoksi'
- Ainoa, joka hyötyy metsän hallitsemattomasta hoitamattomuudesta (tilapäistä/Arkangel?)

Riekkö

- Tunturialueet, avo- ja vähäpuiset suot ja soiden reunametsät
- Elinympäristöjen väheneminen siirtänyt levinneisyyttä kohti pohjoista
- Etelä-Suomessa uhanalainen
- Ilmastonmuutos -> valkoinen talvipuku

Muut riistalajit

Metsähanhi

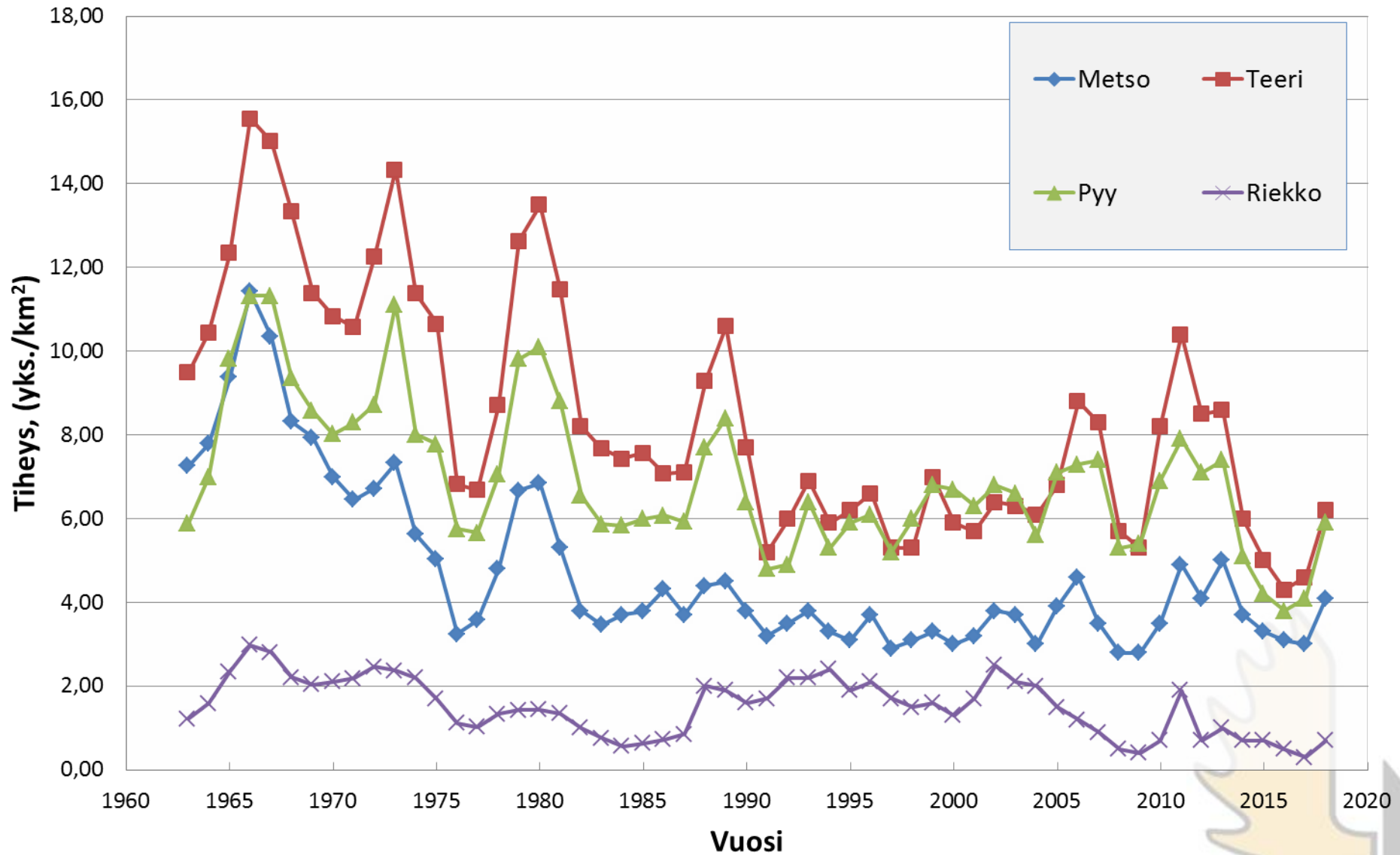
Metsäjänis

Sorkkaeläimet

Ruokaa ja suojaa!

Metsäkanalintujen tiheydet Suomessa 1963-2018

Metsätalouden vaikutukset elinympäristöihin

- **Soiden ojitukset → riekko**
- **Metsien rakenteen muutos**
 - Pirstoutuminen
 - Laadulliset muutokset (yhden puulajin tasaikäiset metsät, maanmuokkaus)
 - Petojen saalistuspaineen kasvu

Kanalinnut sietävät monia metsätaloustoimia

- **Metso käyttää jopa nuoria kasvatusmetsiä. Metsämaiseman riittävä peitteisyys on tärkeää! (Miettinen 2009, Sirkiä 2010)**
- **Metsän rakenteella on suuri merkitys: Metso-, teeri- ja pyypoikueet alueilla, joissa runsaasti aluskasvillisuutta ja latvuskerros on peitteinen. (Melin ym. 2016)**

Riistametsänhoidon tutkimustaustaa

Metso: vanhojen metsien laji – vai laji joka tarvitsee joitain luonnonmetsien rakennepiirteitä?

Aiemmin vallinnut käsitys:

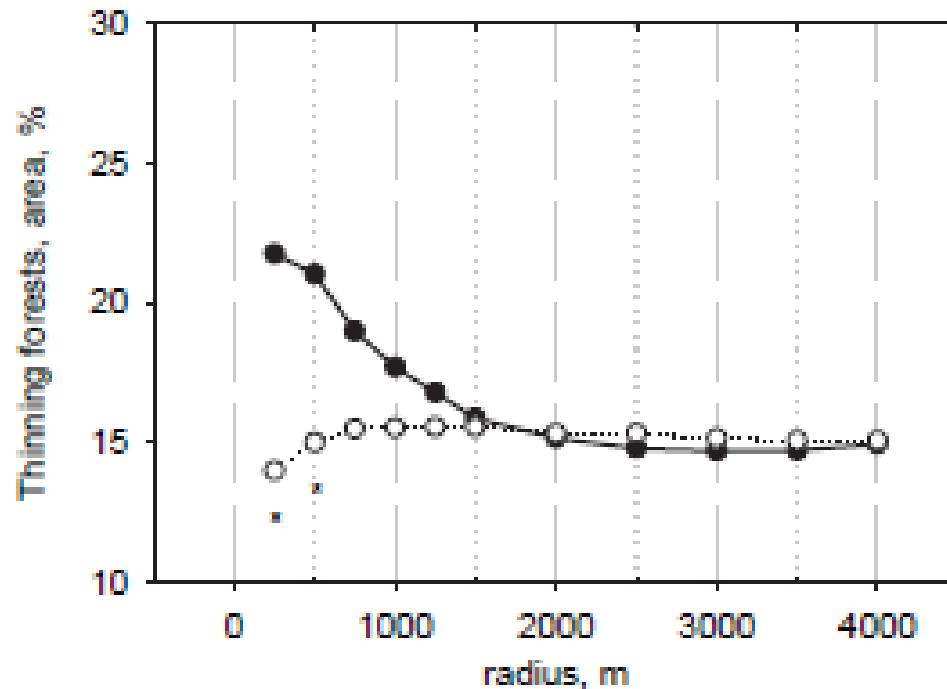
- Vanhojen metsien laji (luonnontilainen metsä, uudistuskypsä metsä, varttunut kasvatusmetsä)
- Soveliaita metsiä vähän, 10-30 %

Nykykäsitys:

- Talousmetsä metsolle sovelias jo 30-40-vuotiaana
 - Käytön aste voi laskea ensiharvennusvaiheessa (ainakin karut metsät)
- Soveliaita metsiä paljon enemmän
- **Mahdollisuuksia sovittaa yhteen metsäkanalintujen elinympäristötarpeet ja metsätalous paljon luultua enemmän!**

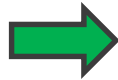
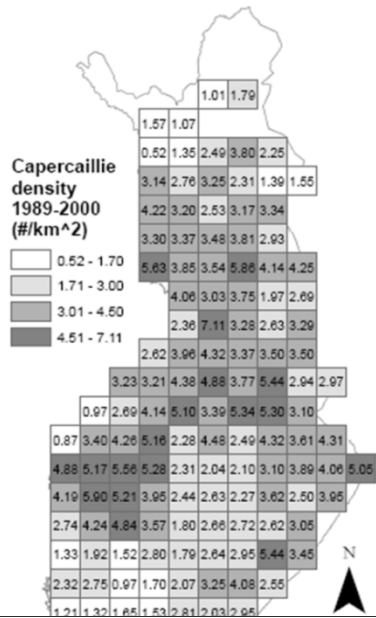
Nuoret kasvatusmetsät kelpaavat metsolle

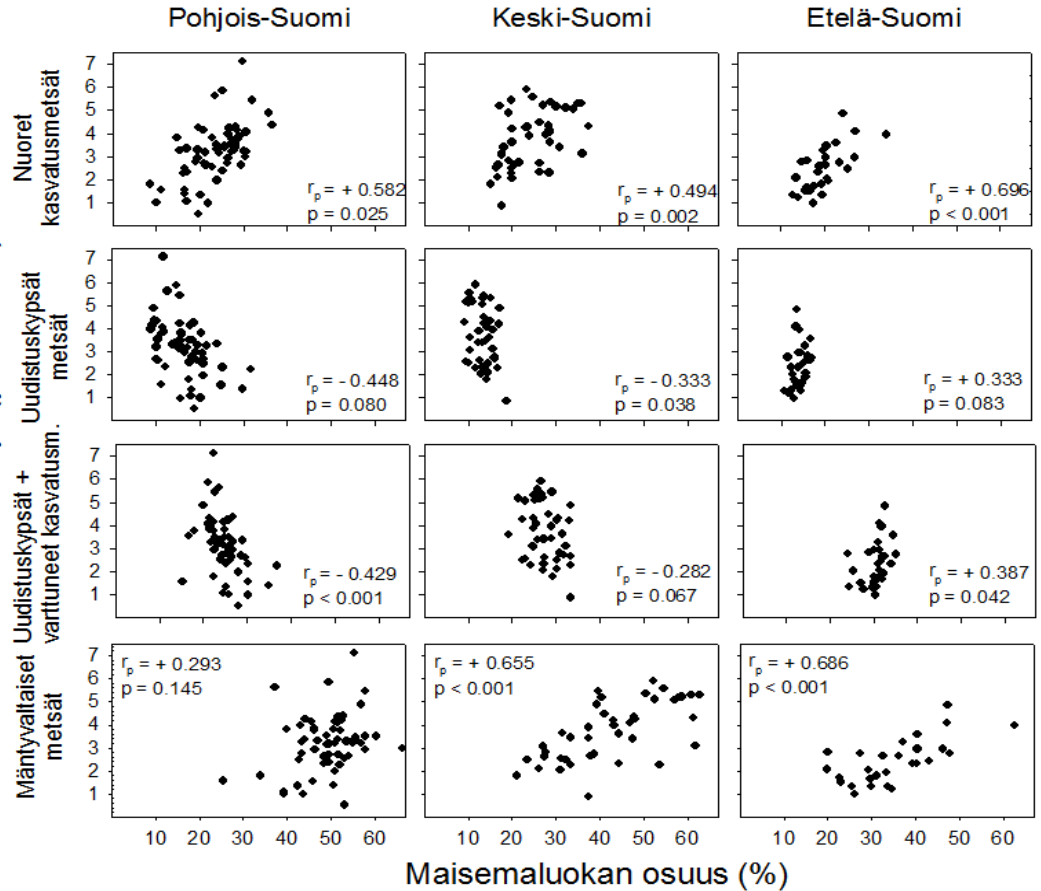
Nuoren kasvatusmetsän osuus metson soitimilla
Kainuussa, $n = 42 + 50$, tarkastelusäteet 250 – 4000 m

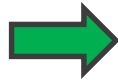
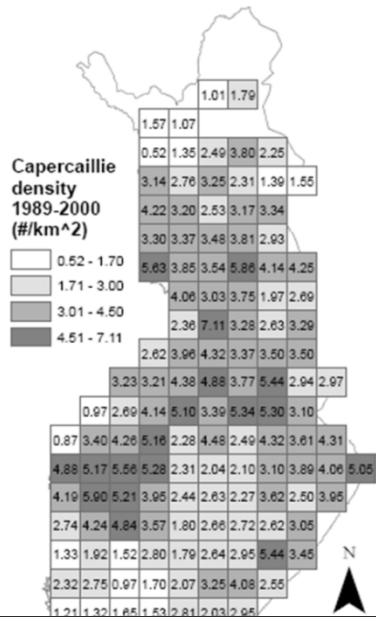
Nuoret kasvatusmetsät kelpaavat metsolle

Metsotiheys (yksilöä/km²)

Nuoret kasvatusmetsät kelpaavat metsolle

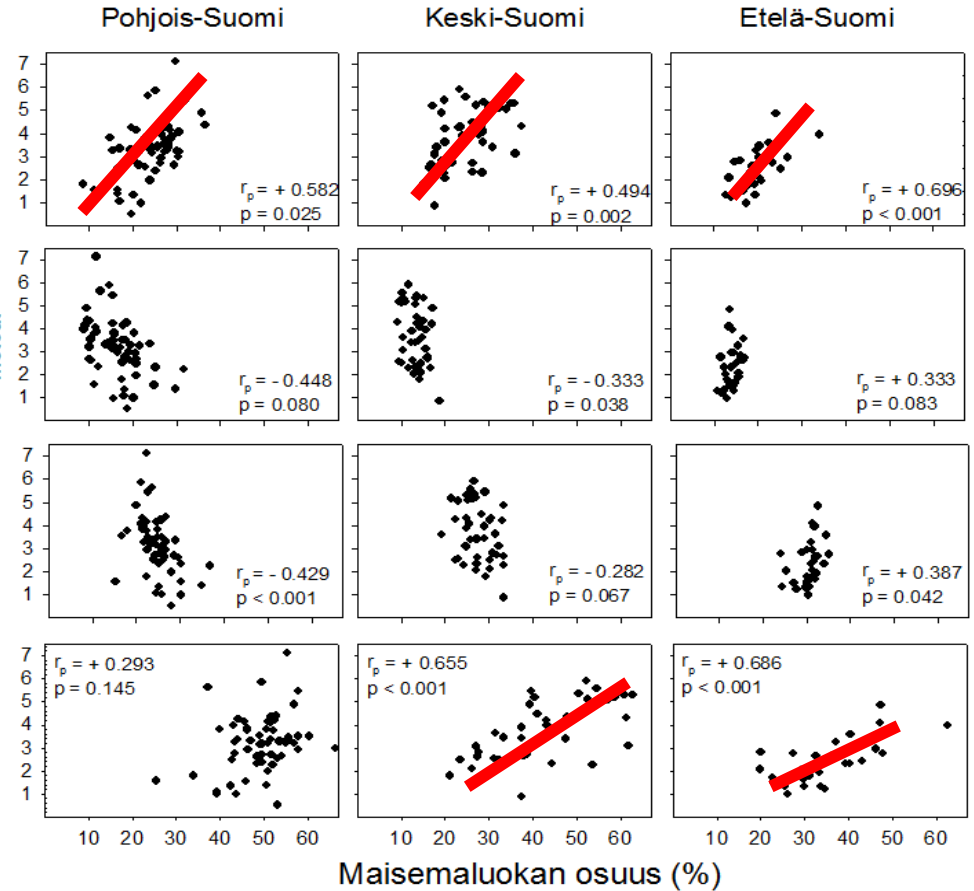
Metsotiheys (yksilöä/km²)

Nuoret kasvatusmetsät

Uudistusmetsät

Metsotiheys + Uudistusmetsät vartuneet kasvatusmetsät

Mäntyvallat metsät

Tutkimustulokset: Korkean metsäpeitteisyyden tarve

Kurki ym. 2000, Ecology: Fragmentoituminen ja varttuneiden metsien väheneminen heikentää metsäkanalintujen pesimämenestystä, paras selitysaste 100 km² maisemakoolla

Miettinen ym.2005 : Metson soitimen kukkomäärä korkein siellä missä paljon kasvatusmetsiä, selkein yhteys 1 km säteellä, mutta merkitsevä vielä 3 km säteellä (30 km²)

Sirkiä ym. 2009: soitimet säilyvät siellä missä metsäpeitteisyys on korkea

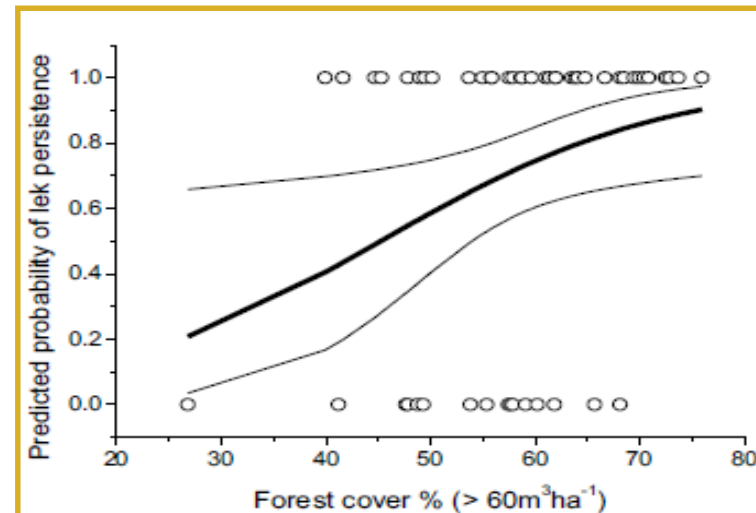

Fig. 4. Forest cover ($> 60 \text{ m}^3 \text{ ha}^{-1}$) and the probability of lek persistence in SW Finland at the 3,000-m spatial scale ($\chi^2 = 5.69$, $df = 1$, $P = 0.017$). The graph shows 95% confidence limits along with a probability line, for which $y = -3.29 + 0.073x$ (SE 0.033).

Tutkimustulokset: Latvuspeitto ja suoja maanpinnan läheisyydessä

Testaus&todistus: Melin ym. 2016

204

M. Melin et al. / River Biology and Management 200 (2016) 203–211

Fig. 2. Location of the study areas (I–V).

Metson, teeren ja pyyn poikueet, 157 kpl
Riistakolmioaineisto
Laserdata, välikaiut keskiössä

Tulokset: 0-5 metrin korkeudelta tulleiden
kaikujen osuuden kasvaessa 1 % kasvaa
poikueen löytymistodennäköisyys 2 %

Kaikilla lajeilla

Kaikilla tutkimusalueilla

Latvuspeitto oli tärkeä metsolle ja pyylle

Kuva: Tuomo Turunen

Kuva: Tuomo Turunen

SUOMEN
RIISTAKESKUS
FINLANDS VILTCENTRAL

27 | 11.12.2018

Tutkimustulokset: Mustikan tarve

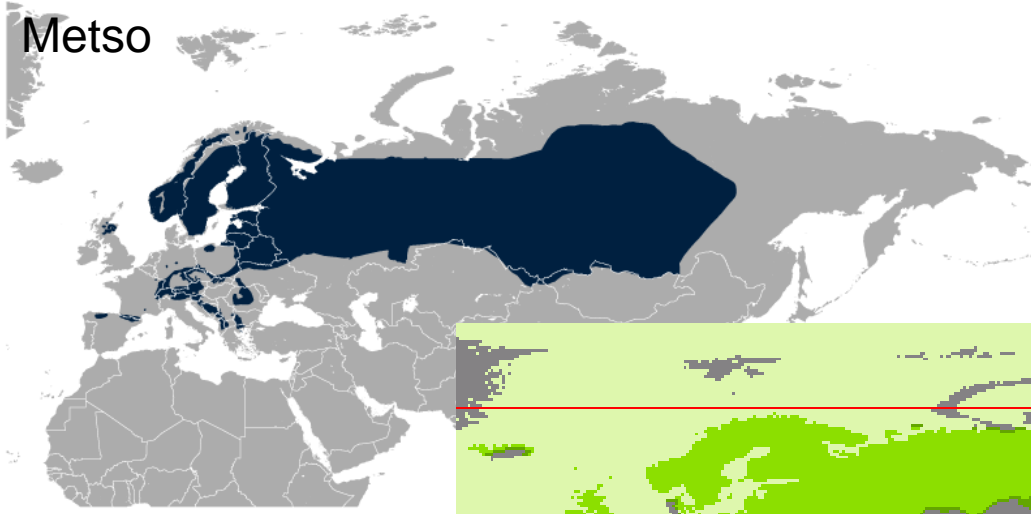

Mustikka

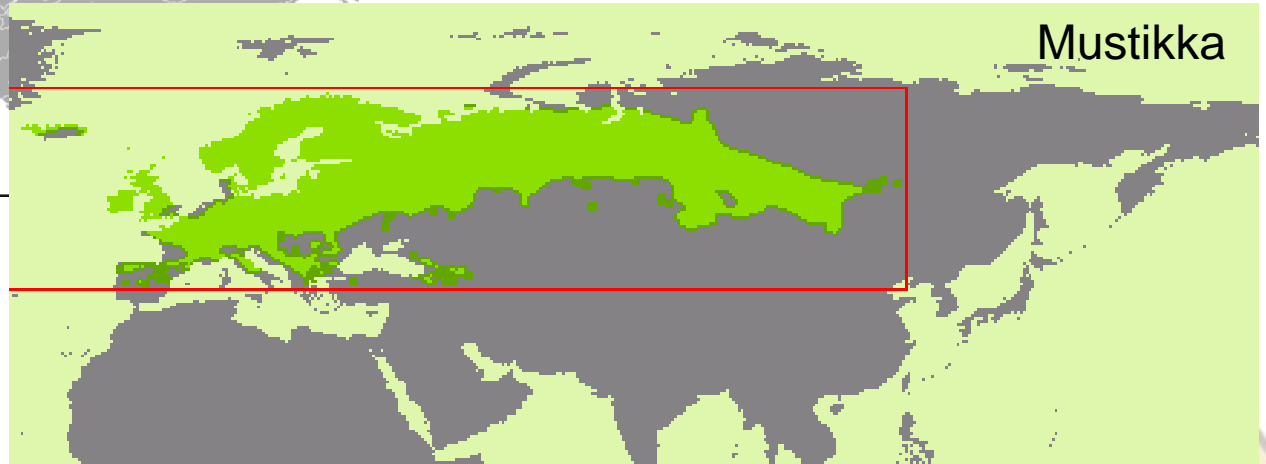
- Mustikka on kanalintujen tärkein ravintokasvi
- Yhtenäiset varvikot ovat tärkeitä poikueille
 - Luovat suojaa ja tarjoavat lehdillä elävää hyönteisravintoa

Levinneisyydet

Metso

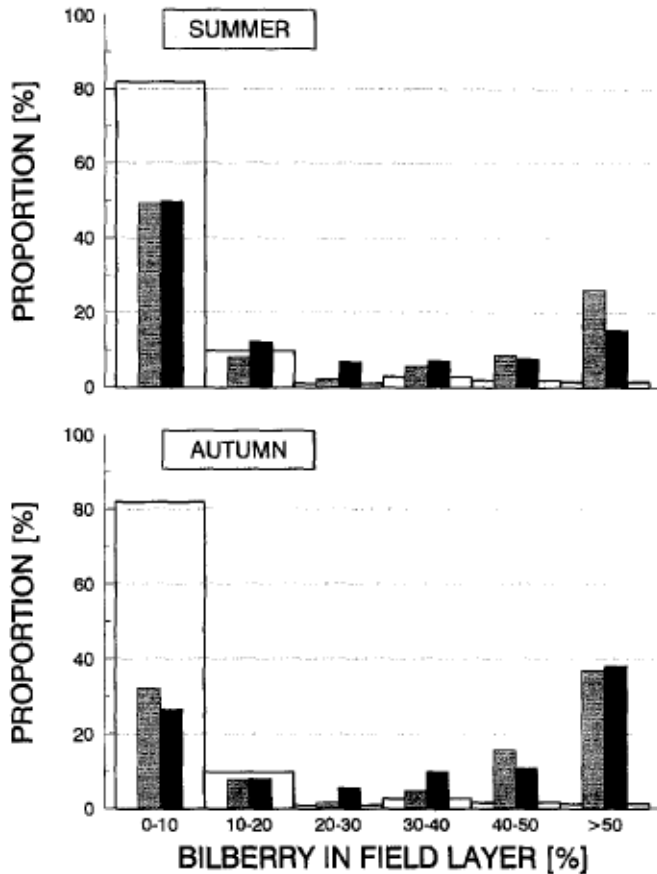

Mustikka

Mustikka ja metso

Storch, Oecologia 1993

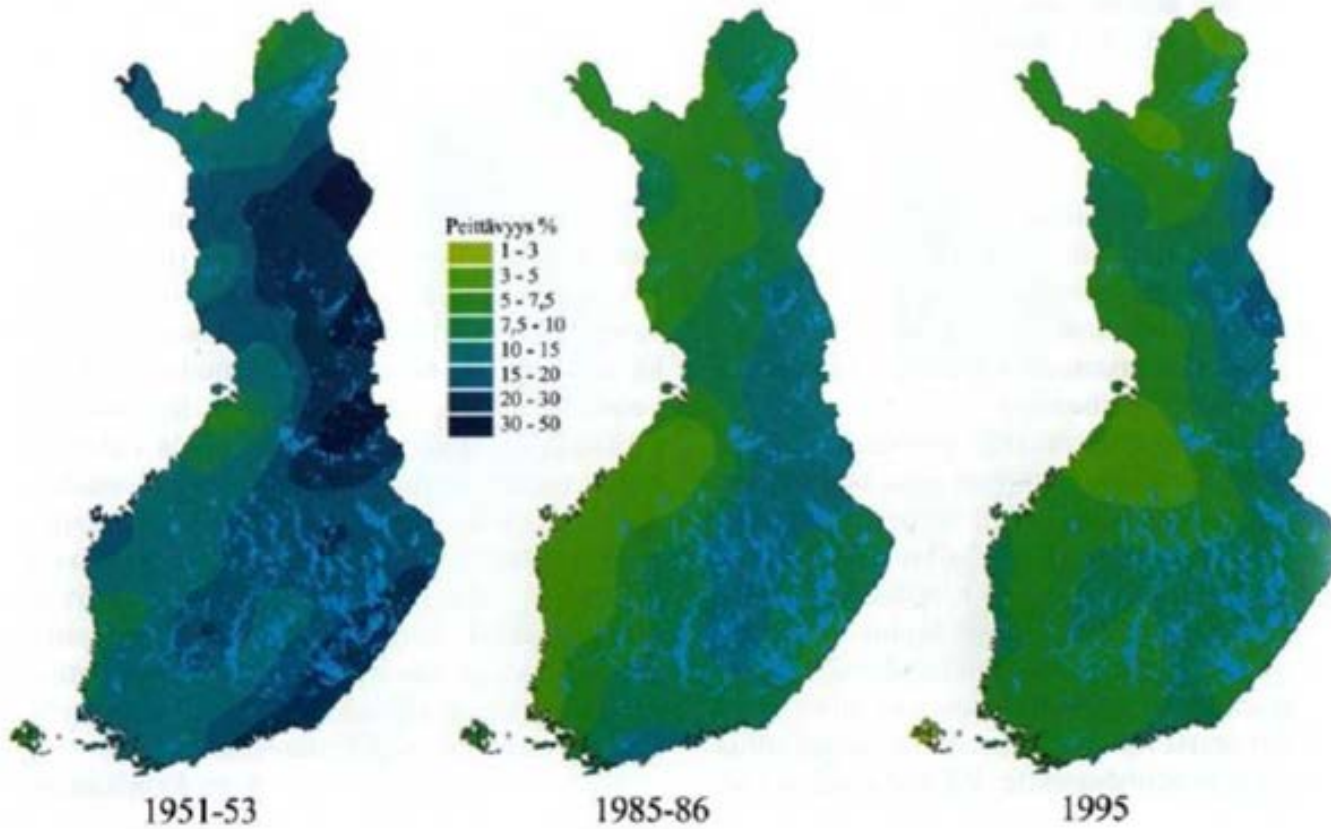

Baines et al. J. Appl. Ecol. 2004:

Metson pesintämenestys kasvaa
15-20 % mustikkapeitteisyyteen
saakka

Fig. 8. Distribution of bilberry in the field layer (% of total area; open columns), and distribution of hen (grey) and cock (black) locations

Mustikan peittävyys

Kuva 8. Mustikan keskipöittävyuden muutokset valtakunnan metsien inventointien mukaan (Salemaa 2000).

Metsän kehitysvaihe ja mustikan peitteisyys

Silva Fennica 43(4), 2009

research articles

Miina et al. 2009

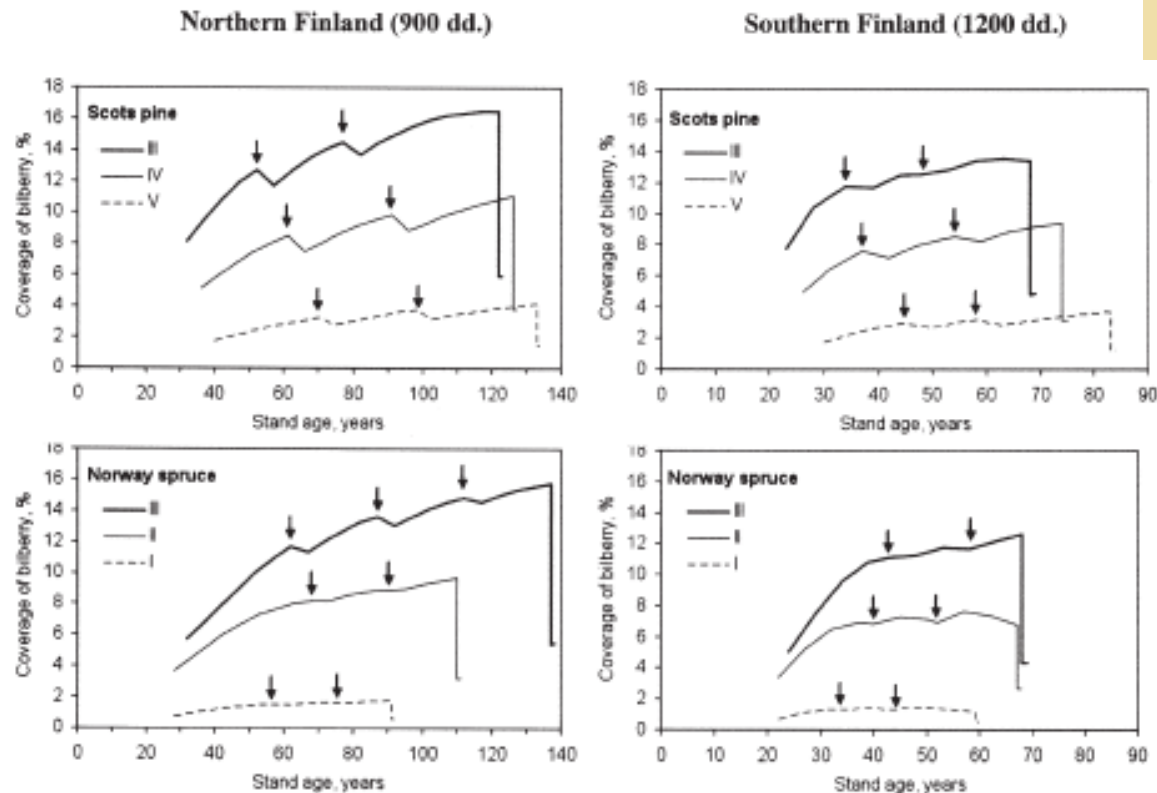

Fig. 1. Simulated coverage of bilberry in Scots pine and Norway spruce stands of different site type in northern (900 dd.) and southern Finland (1200 dd.) using Model 1 (Table 2). The stand development was simulated using the Motti simulator, and thinnings and final cutting were simulated according to the silvicultural recommendations. Site type: I=herb-rich forest, II=herb-rich heath (*Oxalis-Myrtillus* group), III=mesic heath (*Myrtillus* group), IV=sub-xeric heath (*Vaccinium* group), and V=xeric heath forest (*Calluna* group). Arrows indicate thinnings.

Sekä maisemat että metsiköt tärkeitä

- Metsolle ensisijainen tarve riittävä metsäpeitteisyys
 - Suomessa tämä kunnossa
 - 43 % kokonaisalasta (kriittinen raja noin 30 %)
 - > 50 % Kainuu, K-S, P-K
 - < 40 % Etelär. ja Lounais-S
- Eristyksissä olevia sopivia laikkuja vähän → Metsiköiden laatu tärkeintä
- Eristyksissä olevia sopivia laikkuja paljon → Metsiköiden sijainti tärkeintä

Tulevaisuus?

- Kasvavan puunkäytön myötä metsäpeitteisyys säilyy ennallaan tai lähtee laskuun
 - Lyhyemmät kiertoaajat vs. vajaakäyttö
 - Kuusettuminen etenee (puhtaat kuusikot)
 - Sekametsäisyys säilyy jotakuinkin ennallaan
 - PEFC + FSC apuna
 - Lähinnä kuusi-koivu –sekoitusta (mä-ku-tarve!)
- Suoja vähenee
- Pedot verottavat yhä enemmän riekkoja, metsäjäniksiä ja muuta riistaa
- Kasvava tarve fiksuille ratkaisuille

Mihin meidän kannattaa pyrkiä?

- Vaihtelevarakenteisiin sekametsiin!
 - Tietopohja luonnonmetsien rakenteesta ja dynamiikasta
- Parannus yhdessäkin kohdassa metsän hoitoketjua auttaa
- Paras tulos saadaan kun riistaa hyödyttäviä pieniä muutoksia tehdään uudistushakkuusta alkaen

Riistametsänhoidon kysyntä

- Metsästäjät perheineen omistavat noin puolet Suomen yksityismetsistä (6,4 milj. ha eli 47 %, Metsästäjäprofiili 1993)
- Metsänomistajista 54 % on luokiteltavissa monitavoitteisiksi tai virkistyskäyttäjiksi, heillä pinta-alasta 57 % (Hänninen ym. 2011)
- **Tarjolla on kustannusneutraaleja tai jopa tavallista metsänhoitokäytäntöä paremmin kannattavia riistaystävällisiä vaihtoehtoja - siksi järkevän metsänomistajan kannattaa ne valita**

Riistametsänhoidolle on kysyntää

- Kesällä 2015 toteutettiin maanomistajille kysely
- Vastaajista 85 prosentti (n =399) halusi koittaa riistametsänhoitoa tilallaan

Metsäammattilaisen asenne usein ratkaisee

- Riista osa maan tuottoa
- Monimuotoisuus
- Maisema
- Virkistyskäyttö
- Varautumista
 - ilmastonmuutokseen
 - tuhoihin
 - puunhinnan muutokseen

Sole Lähti

→ Alan toimintaedellytykset!

Lainsäädäntö ja sertifiointit

Metsälaki, Kemera ja sertifiointit

- Metsälaki
 - Mahdollistaa eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen
 - Vajaatuottoisilla soilla ei enää uudistamisvelvoitetta
 - Uudistamiskypsyyden alaraja poistettu (uhka riistalle)
- Kemera
 - Taimikonhoito-ohjeistus mahdollistaa riistatiheikköjen jättämisen
 - Kemera-sääntöjen mukaan taimikkoon voi jättää raivaamattomia tiheikköjä, kunhan näiden osuus kokonaispinta-alasta on alle 10 prosenttia
- PEFC ja FSC
 - Säästöpuut ja lehtipuusekoitus tukevat riistaa

Riistametsänhoidon materiaalit

Hoitosuunnitelma ohjeiden taustalla

- Metsäkanalintujen hoitosuunnitelmaan on koottu kirjallisuutta
- Työohje tiivistää tutkimuksen käytännön ohjeiksi

Suomen
metsäkanalintukantojen
hoitosuunnitelma

SUOMEN
RIISTAKESKUS
FINLANDS VILTCENTRAL

**RIISTAMETSÄNHOIDON
TYÖOHJEET**

www.riistametsa.fi

Riistametsänhoito

Riistametsänhoito on talousmetsien hoitoa, jossa otetaan metsäkanalinnut ja muu riista huomioon. Menetelmät ovat vapaaehtoisia ja helppoja. Riistan voi huomioida kaikissa metsänhoitotöissä läpi metsikön kiertoaajan.

Riistametsänhoidon ohjeet monipuolistavat talousmetsien käsittelyä. Ne on kehitetty yhdessä metsäammattilaisten kanssa, eikä niiden noudattaminen estä puuntuotantoa tai aiheuta metsänomistajille lisäkustannuksia.

Riista on osa metsän tuottoa, ja riistarikkaus yhdistettynä kannattavaan metsätalouteen kasvattaa alueen kokonaisarvoa ja luo hyvinvointia.

Riistametsänhoito (pdf)

Riistametsänhoidon työohje (pdf)

RIISTAKANNAT

- Eläimet
- Riistakantojen seuranta
- Riistakantojen verotuksen suunnittelu
- Luonnon- ja riistanhoito
- Hoitosuunnitelmat
- Hoitosuunnitelmien toimeenpano

Susikannan hoitosuunnitelma

Askel riistametsään

Kotiseutukosteikko Life+

Riistaa reunoilta

Hyvän metsänhoidon suositukset riistapainotuksella

Yhteispohjoismainen supikoiraohanke Life+

Riistametsänhoito

Riistametsänhoidon edelläkävijät

Hoitosuunnitelmatyöhön osallistuminen

VASTUULLISUUS

RIISTAVAHINGOT JA -KONFLIKIT

HYVINVOINTIA RIISTASTA

Kirjoita hakusana

Suomen Metsäsäätiö

Lisätietoja

Rantala, Mirja

Viestintäsuunnittelija
029 431 2125

mirja.rantala@riista.fi

Svensberg, Marko

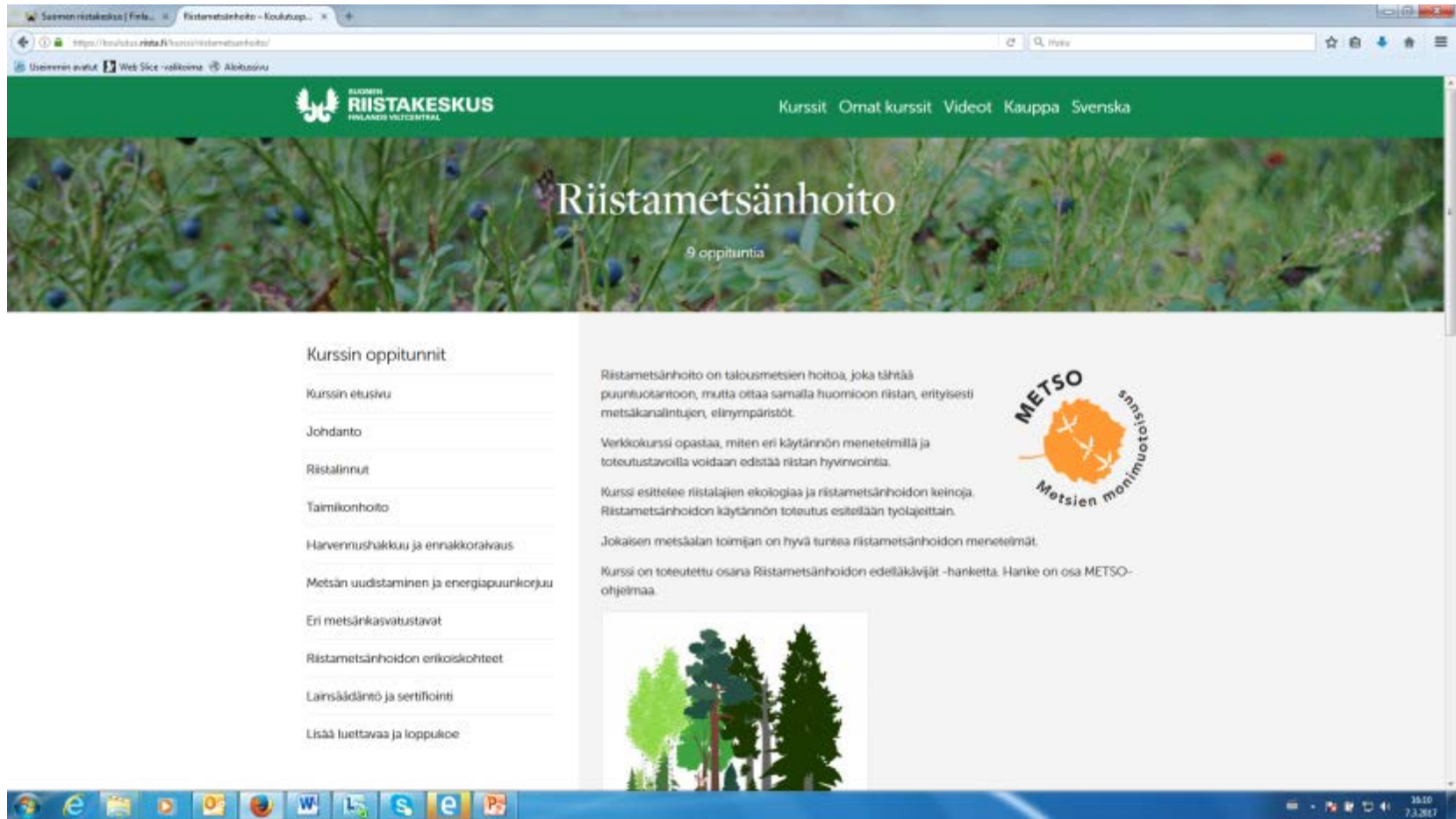
Erikoissuunnittelija
029 431 2108

marko.svensberg@riista.fi

Aiheeseen liittyvää

- Metsämessuilla riistametsänhoitoa metsäkanalinnuille

Riistametsänhoidon verkkokurssi

The screenshot shows a web browser window displaying the Riistakeskus website. The page title is 'Riistametsänhoito' and it indicates '9 oppituntia'. The navigation menu includes 'Kursit', 'Omat kurssit', 'Videot', 'Kauppa', and 'Svenska'. The main content area features a list of course topics on the left and a detailed description on the right. The description explains that wildlife management is a form of forest management aimed at maintaining biodiversity and promoting wildlife. It mentions that the course covers various methods and that the course is part of the METSO program.

Kurssin oppitunnit

- Kurssin etusivu
- Johdanto
- Riistalinnut
- Taimikonhoito
- Harvennushakkuu ja ennakkorahaus
- Metsän uudistaminen ja energiapuunkorjuu
- Eri metsänkasvatustavat
- Riistametsänhoidon erikoiskohteet
- Lainsäädäntö ja sertifiointi
- Lisää luettavaa ja loppukoe

Riistametsänhoito on talousmetsien hoitoa, joka tähtää puunluotoon, mutta ottaa samalla huomioon riistan, erityisesti metsäkanalintujen, elinympäristöt.

Verkkokurssi opastaa, miten eri käytännön menetelmillä ja toteutustavoilla voidaan edistää riistan hyvinvointia.

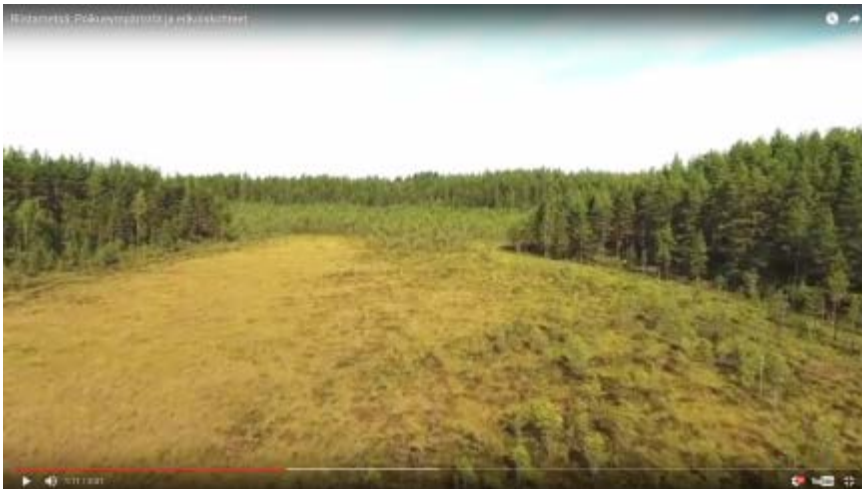
Kurssi esittelee riistalajien ekologiaa ja riistametsänhoidon keinoja. Riistametsänhoidon käytännön toteutus esitellään työlajeittain.

Jokaisen metsäalan toimijan on hyvä tunkea riistametsänhoidon menetelmät.

Kurssi on toteutettu osana Riistametsänhoidon edelläkävijät -hanketta. Hanke on osa METSO-ohjelmaa.

Videot

Taimikonhoito ja harvennus
Alikasvos suojaa ja ruokkii
Poikueympäristöt ja erikoiskohteet

www.riistametsa.fi

**Painettua Riistametsänhoidon
maasto-ohjetta voi tilata:
mirja.rantala@riista.fi**